

18. broj – ukorak s novim historiografskim trendovima

Poštovani čitatelji, nakon još jednog cjelogodišnjeg čitanja i komentiranja tekstova predstavljamo vam 18. broj časopisa *Pro tempore*. Djelomično inspirirani globalnom pandemijom koja je prethodnih godina zahvaćala tijelo svjetskog stanovništva i pritom izazivala snažne emocionalne uzbune, ove godine odlučili smo se za jednu „riskantniju“ temu. Odabirom teme **Tijelo i emocije** nastojali smo potaknuti studente i druge zainteresirane na promišljanje o pitanjima koja nisu dio *mainstreama*, barem ne u kontekstu domaće historiografije. Osim želje za inovativnim i drugačijim, naš odabir vodila je i samorazumljiva činjenica o tijelu i emocijama kao čimbenicima koji uvjetuju naše postojanje i funkcioniranje u svijetu – stoga smo mladim istraživačima ostavili prostora za razmišljanje u kolikoj su mjeri oni kulturno i historijski varijabilni fenomeni.

Tjelesne i emocionalne prakse sve se više pokazuju kao validni objekti historijskih istraživanja, pa tako **suvremena historija tijela** odbacuje esencijalističke zasade o tijelu kao fiksiranoj biološkoj konstanti i **posvećuje pažnju tretmanu i izražavanju tjelesnosti** u različitim povijesnim razdobljima. S druge strane, emocije se doživljavaju individualno, ali **suvremena historija emocija usmjerava pozornost ka propitivanju njihove regulacije, discipliniranju i normiranju u različitim kulturnim kontekstima**. O tijelu i emocijama moglo se čuti i na **studentskom skupu održanom 20. travnja 2023.** u Vijećnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Nakon što smo imali prilike čuti izlaganja o ovim temama iz različitih humanističkih perspektiva, možemo nedvojbeno reći da smo zadovoljni što se organiziranjem skupa već polagano uspostavila praksa koju u budućnosti, nadamo se, neće biti potrebno pretjerano isticati. Kao i prošle godine, izlagače smo nastojali potaknuti da svoje radove objave u sklopu ovog broja; izlagača je bilo 11, ali, nažalost, samo njih četvero odlučilo je poslati svoje priloge.

Osim toga, potaknuti odsječkom raspravom o reformi studija povijesti, 1. ožujka ove godine u Konferencijskoj dvorani Knjižnice Filozofskog fakulteta održali smo **okrugli stol** na kojem su studenti i profesori dobili priliku neposredno razmijeniti ideje, komentare i mišljenja o ovoj aktualnoj temi koja će bitno utjecati na sadašnje i buduće generacije studenata. Stoga, osim marljivog i kontinuiranog rada na pristiglim tekstovima, redakcija našeg časopisa nastoji biti sve angažiranija i izvan granica samog časopisa. Vjerujemo da će se raznolike aktivnosti, vođene istraživačkim duhom mladih povjesničara, nastaviti i u budućnosti.

***

Prihvaćene autorske tekstove i prijevode prikupili smo u cjelini nazvanoj **Tijelo i emocije**, koja je organizirana po kronološkom principu. Cjelina započinje tretmanom bolesnog tijela u kolijevci civilizacije. **Spalili su njegovo**

tijelo kao usijana vatra: *medicina u Mezopotamiji* tekst je autorice Antonije Lapaš; ona se bavi povijesnim izvorima koji svjedoče o drevnim načinima liječenja, (religijskim) tumačenjima uzroka bolesti, ali i dokazima stvarnih bolesti koje su potresale mezopotamsko stanovništvo. Ivan Mrnarević u tekstu *Historija emocija i hrvatsko srednjovjekovlje: mogućnosti istraživanja i istraživačka problematika* nakon kratkog predstavljanja glavnih teorijskih postulata historije emocija usmjerava pažnju na odabrane povijesne izvore koji mu služe kao predlošci za predstavljanje mogućnosti istraživanja i detektiranja istraživačke problematike. *Povijesni pregled kužnih zaraza u Boki kotorskoj u doba Druge pandemije kuge (1348. – 1772.)* naziv je teksta koji potpisuje Branimir Bilafer. Rad nudi sustavan i iscrpan kronološki opis zaraze koja je tijekom četiriju stoljeća u valovima potresala bokeljsko stanovništvo; osim o mjerama zaštite i demografskim posljedicama, autor piše i o načinu na koji se pandemija utisnula u kolektivno pamćenje. Tijelom kao izvorištem grijeha bavi se tekst Rubena Prsteca *Tijelo Kristovo i euharistijska pobožnost u propovijedima Ivana Belostenca*. Autor analizira na koji način ranonovovjekovni pavlin legitimira ulogu Crkve u posvećenju euharistije i upisuje teološka značenja u ljudsko i Kristovo tijelo; na temelju analize daju se zaključci o tome kako se propovijedi uklapaju u barokno viđenje tijela i vjersko-političku ideologiju habsburških vlasti. Iz perspektive teorija o socijalnom discipliniranju, Stjepan Tot u radu *Prostitucija u Dubrovačkoj Republici* detaljizira promjene u svjetonazoru i odnose gradskih vlasti prema ovoj praksi tijekom ranoga novog vijeka. Slijedi prijevod članka Guillaumea Pinsona *Maskulinizirana žena u francuskom mondenom tisku tijekom belle époque*. Autorica prijevoda je Klara Miholić, a rad se bavi konstrukcijom (ženskog) roda u francuskim časopisima na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Cjelina završava još jednim tekstom o zarazi: *Velike boginje u Jugoslaviji 1972. i odjek epidemije u SR Hrvatskoj* skraćena je verzija diplomskog rada koju potpisuje Toni Franković-Žile. Rad se bavi kronologijom širenja zaraze, odnosima vlasti prema suzbijanju bolesti i njezinim utjecajem na međudnose jugoslavenskih naroda.

Nove (historiografske) naslove koji se bave tijelom i emocijama u cjelini *Prikazi i osvrti* predstavili su Filip Bačurin, Marija Bišćan, Adrian Filčić, Josip Imbrišak, Antonija Lapaš, Ivan Mrnarević, Stanka Mujo i Marko Zidarić. Na okrugli stol o reformi studija povijesti osvrnula se Tijana Vokal, dok Ivana Đordić potpisuje izvještaj s našeg studentskog skupa. U rubrici *Necrologia et memorabilia* od Latinke Perović (1933. – 2022.) oprostio se Nikola Paradžik, Marko Perišić osvrnuo se na profesionalnu karijeru Marca Ferroa (1924. – 2021.), dok je Janica Petrak podsjetila na životopis francuskog povjesničara Paula Veynea (1930. – 2022.). Ususret okruglim obljetnicama smrti, Ivan Moškateo autor je obituarija o Jacquesu le Goffu (1924. – 2014.), a Marko Zidarić piše o Michelu Foucaultu (1926. – 1984.).

Rubrika *Razgovori* započinje intervjuom s umirovljenom povjesničarkom Mirom Kolar-Dimitrijević povodom njezina 90. rođendana. Razgovor je vodio Bruno Šagi, a priloge o profesorici poslali su prof. dr. sc. Hrvoje Petrić i prof. dr. sc. Ivica Šute. **Ovim putem profesorici upućujemo čestitke te joj zahvaljujemo na korisnim savjetima koje je dala mladim povjesničarima.** Zatim slijede četiri intervjua s domaćim znanstvenicima s kojima se, osim

o njihovoj karijeri i budućim ambicijama, razgovaralo o tijelu i emocijama. Tako je Filip Bačurin s dr. sc. Gordanom Ravančićem vodio razgovor o širenju kuge, životu u krčmama i prostitutkama u srednjovjekovnom Dubrovniku. Osim o nacionalnim idejama, Ivan Ćorić s Lucijom Balikić razgovarao je i o tretmanu tijela u sklopu Sokolskog pokreta. Ivan Moškateo razgovarao je s dr. sc. Mirkom Sardelićem o mongolskim provalama, suradnji s istočnoazijskim historiografijama i bavljenju poviješću emocija. Na kraju je ovogodišnjeg broja razgovor Marka Zidarića s prof. dr. sc. Željkom Matijašević o psihoanalizi, koja može pomoći u razumijevanju traumatičnih povijesnih događaja.

***

Na kraju, upućujemo zahvalu autorima koji su poslali svoje tekstove i recenzentima koji su ponudili komentare i sugestije za njihova poboljšanja. Zahvale upućujemo i lektorima koji su se potrudili da tekstovi budu stilski i jezično dojmivi. Zahvaljujemo Odsjeku za povijest, pročelnici prof. dr. sc. Zrinki Nikolić Jakus i zamjeniku pročelnice prof. dr. sc. Ivici Šuteu koji su nam, osim u objavljivanju ovoga broja, pružali podršku tijekom organizacije okruglog stola i studentskog skupa. Posebnu zahvalu upućujemo prof. dr. sc. Zrinki Blažević, stručnjakinji za ovu temu, koja nas je tijekom cijele akademske godine obasipala korisnim savjetima i bila spremna pružati pomoć u svakom trenutku. Zahvale dugujemo i doc. dr. sc. Filipu Šimetinu Šegviću, koji i dalje spremno pruža podršku radu redakcije i potiče studente na objavu prijevoda i tekstova. Zahvaljujemo doc. dr. sc. Branimiru Jankoviću, koji je na okruglom stolu o reformi studija povijesti održao referat, i doktorandici predmoderne povijesti Tihani Kušter, koja je održala zanimljivo i korisno izlaganje o digitalnoj historiji. Zahvaljujemo i nekadašnjem članu uredništva, danas mladom povjesničaru, Filipu Šimunjaku, koji je dobrovoljno učinio obradu programske knjižice za naš skup. Zahvaljujemo caffè baru Kezl koji nam je omogućio okrjepu tijekom studentskog skupa. Na kraju, jedna osobna zahvala: zahvaljujem svojem prethodniku Ivanu Mrnareviću na podršci i usmjeravanju bez kojih ovaj broj ne bi ugledao svjetlo dana.

***

Nadajući se da će redakcija *Pro tempore* i dalje nastaviti s predanim radom i pokušajima promoviranja inovativnih istraživačkih tema, prilažemo vam 18. broj na čitanje. Naravno, otvoreni smo za sve sugestije, komentare i kritike. Ovi prilozi neka budu inspiracija svima koje zanima povijesnost tijela i emocija.

Marko Zidarić,
glavni urednik

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 18 2023.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti,
godina XVIII, broj 18, 2023.

Glavni i odgovorni urednik
Marko Zidarić

Zamjenica glavnog urednika
Ivana Đorđić

Uredništvo
Filip Bačurin
Marija Biščan
Ivan Ćorić
Ivana Đorđić
Adrian Filčić
Antonija Lapaš
Ivan Mrnarević
Tijana Vokal
Marko Zidarić

Urednici pripravnici
Klara Miholić
Marko Perišić
Ruben Prstec

Redakcija
Filip Bačurin
Marija Biščan
Ivan Ćorić
Ivana Đorđić
Adrian Filčić
Antonija Lapaš
Klara Miholić
Ivan Mrnarević
Marko Perišić
Ruben Prstec
Tijana Vokal
Marko Zidarić

Tajnica Uredništva
Marija Biščan

Recenzenti

dr. sc. Nikola Anušić
dr. sc. Zrinka Blažević
dr. sc. Lovorka Čoralić
akademkinja Nella Lonza
dr. sc. Kosana Jovanović
dr. sc. Jasmina Osterman

Lektura za hrvatski jezik

Iva Antičević
Tina Čatlaić
Mislav Graonić
Nikolina Peškura
Karla Rašić
Josipa Skenderović
Jakov Zidarić

Lektura za engleski jezik

Tina Čatlaić

Prijevod s francuskog jezika

Klara Miholić

Oblikovanje

design.inmedia@gmail.com

Izdavač

Odsjek za povijest Filozofskog
fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Tisak

Studio Moderna d.o.o., Zagreb

Naklada

Tiskano u 100 primjeraka.

ISSN: 1334-8302

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim radovima izražavaju isključivo stavove i mišljenja autora i ne predstavljaju nužno stavove i mišljenja uredništva i izdavača.

Izdavanje ovog časopisa financirano je novcem dobivenim na natječaju za studentske projekte Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te sredstvima koja je ustupio Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Redakcija časopisa Pro tempore iskreno zahvaljuje Odsjeku na financijskoj podršci.

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva

Odsjek za povijest
(za: Uredništvo Pro tempore)
Filozofski fakultet Sveučilišta u
Zagrebu
Ivana Lučića 3, 10 000 Zagreb

Kontakt

casopis.protempore@gmail.com

Web-stranica

<https://protempore.ffzg.unizg.hr/>